

reiken. Van veel belang is ook lichamelijke arbeid, die de gedachte afleidt. Tegen hersenanaemie en overvulling der verslapté splanchnicusvaten helpt niet zelden stuwíng volgens BIER aan den hals of een flink strakke gordel om het middel. Tegen misselijkheid en braken helpt het vagusverlammende atropine (*Münch. mediz. Wochenschrift*, 1926, no. 24.).

GEZONDHEIDSTOESTAND DER ZUID-BRAZILIAANSCHÉ HAVENS. — Als scheepsarts heeft L. FISCHER eenige havens van Zuid-Brazilië aangedaan, te weten Rio Grande, Florianopolis, Sao Francisco do Sul en Paranagua, en deelt hierover eenige hygiënische en geneeskundige bijzonderheden mede. Rio de Janeiro ligt reeds in midden Brazilië, maar wordt op de terugreis toch meestal nog bezocht. Rio Grande ligt op 32° zuider breedte op drogen zandbodem en heeft een subtropisch, bijna gematigd, klimaat. Onaangenaam is de groote vochtigheid van de lucht. De waterverzorging der stad is goed. Tengevolge van de doorlaatbaarheid van het zand, komen besmettingen door middel van water zelden voor: typhus is er bijna nooit, malaria is er nagenoeg onbekend. Amoebendysenterie en wormziekten komen meer voor. Voor beide ziekten schijnt de vruchten- en groentenmarkt een voorname bron van verspreiding te zijn. Het meest komen echter griep, tuberculose en pest voor. De tuberculose is zeer verbreid; het grootste deel der zieken zijn negers en halfbloeden in den ouderdom van 20 tot 40 jaar. De neger is wel gevoeliger voor tuberculose, maar ook stelt hij de laagste volksklasse voor, die in slechte woningtoestanden leeft, hard werkt en zich slecht voedt en daardoor nog meer voorbeschikt wordt. Van meer belang is de pest, die sinds Januari zeer sterk is toegenomen; in twee maanden waren reeds 16 patiënten in het ziekenhuis opgenomen, waarvan 9 stierven. In het algemeen is Brazilië als vrij van pest te beschouwen; de plotselinge verspreiding der ziekte werd waarschijnlijk door ratten veroorzaakt, die de besmetting van graan, uit het noorden van Argentinië, overbrachten.

Paranagua en het hooger gelegen Curityba zijn op een zandigen bodem gelegen; rondom Paranagua breidt zich eenige kilometers ver een moerassig laagland uit, langs een kleine rivier, dicht begroeid met tropische planten. Het klimaat is subtropisch, de atmosfeer dikwijls zeer vochtig. Ook hier is de samenhang tusschen bodem en klimaat en den gezondheidstoestand duidelijk te herkennen. Typhus komt zeer zelden voor, tuberculose is veel minder verbreid. De voornaamste ziekten zijn malaria en wormziekten, vooral ankylostomiasis. In het ziekenhuis te Paranagua leden 20 pCt. der zieken aan wormen, terwijl volgens onderzoekingen van het ROCKEFELLER instituut 80 à 90 pCt. van alle inwoners met wormen besmet zijn. De veel voorkomende gewoonte van blootsvoets te loopen schijnt de ziekte in haar verspreiding te begunstigen. Het aantal malariapatiënten is ongeveer even groot, als dat der lijdérs aan wormziekte. Het klimaat van Rio de Janeiro moet men als tropisch beschouwen, warm en relatief vochtig. Malaria komt in enkele gevallen voor, typhus iets meer, de gele koorts is verdwenen. Tuberculose is zeer verbreid. Op het oogenblik heerscht er een pokkenepidemie; in 1925 stierven er 700 patiënten aan. In Brazilië bestaat nog geen verplichte inenting. Ook lepra schijnt vrij veel voor te komen, voor 1925 geeft de gezondheidsstatistiek van de stad 61 sterfgevallen op. Dolheid schijnt onder de honden niet zeldzaam te zijn, in het instituut PASTEUR werden 1400 gebeten personen prophylactisch of therapeutisch behandeld. Hiervan stierven er slechts 2 onder verschijnenselen van lyssa (*Arch. f. Schiffs- u. Tropenhyg., Pathol. u. Ther. exot. Krankh.*, Bd. 30, Heft. 6).

POSITIEF GEBOORTENOVERSCHOT TE BERLIJN. — Sinds kort zijn de cijfers bekend over de gezondheidstoestand van Berlijn in 1925. De vooruitgang, die zich in 1924 reeds kenbaar maakte, zette zich in 1925 voort. De zuigelingssterfte bedroeg in Groot-Berlijn in 1925 9.1 pCt. tegen 9.5 pCt. in 1924, en 14.2 pCt. in 1922. De algemeene sterfte was in 1925 11.3 per duizend tegen 11.4 in 1924 en 13.2 in 1922. Het aantal levend geborené bedroeg 11.6 per duizend in 1925, 10.2 in 1924, 9.8 in 1923 en 11.4 in 1922. De geboortecijfers van kort na en voor

den oorlog, die ook reeds laag waren in vergelijking met vroegere jaren, zijn nog wel niet bereikt, maar in 1925 is weer een, hoewel gering, geboorte-overschot te boeken. In 1924 was het per duizend getal van de algemeene sterfte nog 1.2 per duizend hooger, dan dat der geboorten; in 1923 zelfs 2.5 per duizend (W. HOFFMANN, *Reichsgesundheitsblatt*, Jahrg. 1, no. 20).

E. SLTITER.

BESTRIJDING VAN DE TUBERCULOSE ONDER HET RUNDVEE. —

De Nederlandsche Bond van Veehandelaren heeft op haar gisteren voortgezette vergadering te Amsterdam bovengenoemd onderwerp besproken na een inleiding van den directeur van den Gezondheidsdienst voor Vee in Friesland, den heer A. H. VEENBAAS.

Deze beschouwde de overbrenging van tuberculeus vee van besmette naar niet besmette streken door den handel in vee als voornaamste oorzaak van ziekteverspreiding. De tuberculine heeft het mogelijk gemaakt de zieke dieren aan te wijzen en van de gezonde te scheiden, maar niet opgelost is het vraagstuk wat ermede te beginnen. Opruiming is te kostbaar gebleken. Een oorzaak van de verspreiding der tuberculose onder het vee is ook gelegen in de zuivelfabrieken, waar melk van zieke en gezonde koeien gemengd wordt, en die weder aan de boeren veevoer leveren. De gezondheidsdienst in Friesland heeft een aanvang gemaakt met de bestrijding van de verspreiding door de zuivelfabrieken; doch dit geldt nog slechts enkele van deze inrichtingen. Merken van zieke beesten achtte spreker ondoeltreffend, omdat een koe den eenen dag gezond, den volgenden dag besmet zijn kan. Een gezondheidscertificaat acht spreker beter, omdat vee met zulk een certificaat vanzelf hogere handelswaarde zal hebben; want op tuberculine reagerend vee wordt nog altijd evengoed verhandeld als het niet reagerende.

Bij de gedachtenwisseling wees men erop dat bij dit stelsel de gezonde koeien in Friesland blijven, maar de zieke naar andere provinciën verkocht worden. Beter achtten sommigen het, gelijk in Noord-Holland geschiedt, reagerend vee aan den handel te onttrekken. Naar dr. BERGER, directeur van den Rijksveeartsenijkundigen dienst, mededeelde, zal dit stelsel ook, zij het voorloopig in beperkte mate, in Limburg en Brabant toepassing vinden. Nooit zal de regeering vereenigen steunen, die tuberculeus vee in het handelsverkeer laten.

De heer VEENBAAS achtte algemeene toepassing van het Noord-Hollandsche stelsel onmogelijk om zijn kostbaarheid. Het percentage van reagerend vee is er te hoog voor.

MUNTENDAM.

ARTSEN-GEHEEL-ONTHOUDERS-VEREENIGING. — Op 17 Juni werd te Utrecht de leden-vergadering der Artsen-gcheel-Onthouders-Vereeniging gehouden onder voorzitterschap van den heer J. KAT.

Besproken en goedgekeurd werden o.a. het jaarverslag, de rekening en verantwoording van het afgelopen en de begroting van het volgende jaar. Het „Prijsvraagfonds” werd met het oog op de wijziging van zijn bestemming verdoopt tot „Fonds voor wetenschappelijke Doeleinden”.

Het aftredende bestuurdlid, F. DELHEZ, werd herkozen.

Adhaesie werd betuigd aan de conclusies van het ten vorigen jare gehouden congres te Genève, speciaal met die tot verlaging van den accijns op alcoholvrijen, gebottelden wijn en van het invoerrecht op versche vruchten.

Voor de oprichting van een Wetenschappelijk Alcohol-Instituut was door de commissie ad hoc de eerste vergadering gehouden.

Na afloop der vergadering werd door coll. C. BADER, inspectrice voor de hygiëne van het kind, een voordracht gehouden, getiteld Medisch-Sociale Overwegingen ten opzichte van wettelijke voorschriften en bestuursmaatregelen ter Bestrijding van het Alcoholisme.

Van de uitnoodiging tot bijwoning der voordracht zagen wij met genoegen ook gebruik gemaakt worden, behalve door verscheidene drankbestrijders, door den